

Booklet #2 / FELTTUR KIRKENES

15/02-18/02

2024

Music on Display

Benjamin Mørk

En selvspillende og lysende pianoskulptur, laget av komponist og pianist Benjamin Mørk. Verket er plassert midt på torget, der publikum skal kunne nyte musikk på et offentlig sted uten å trenge å forholde seg til utøveren.

Dette heftet er en samling av observasjoner, innsamlet informasjon og refleksjoner fra min felttur til Kirkenes 15.-18. februar i forbindelse med research til min masteroppgave.

INNHOLDSFORTEGNELSE

00	INTRO	2-3
01	TURENS INNHOLD	4-5
02	TURENS BEVEGELSE	6-7
03	FØRSTEINTRYKK	8-9
04	BARENTS SPEKTAKEL	10-15
05	AKTIVITETER	16-29
	MØTE MED KOMMUNEN	
	VANDRING LANGS SJØEN	
	DEBATT I	
	SAMOVARTEATERET	
	DEBATT II	
	SKISSING	
	TOPPTUR	
	KONSERT	
07	ORDLISTE	30
08	REFLEKSJON	31
09	REFERANSER	33

Torsdag 15/02

- ankomst til Kirkenes
- møte kommunen
- få festivalarmbånd
- se åpningen av festivalen på Førstevann
- se åpningen av utstilling på Terminal B

Fredag 16/02

- titte rundt i sentrum
- se utstillingen på Terminal B
- kartlegging av sjøen fra sentrum til Prestøya
- lunsj på Ritz
- foredrag: "896 sider norsk sikkerhet"

Lørdag 17/02

- kartlegging fra byen til Spareland
- forestilling "Vann" på Samovarteateret
- lunsj på Aurora
- konsert og debatt på Transborder café
- middag på Surf & Turf
- Ofelas

Søndag 18/02

- skissing og bilder i Hinkefjæra.
- biblioteket
- Sydvaranger kai
- tur til Prestfjellet
- lunsj på Surf & Turf
- Foredrag: "Skjold mellom øst og vest".
- konsert i Andersgrotta
- hjem

1) Råshuset	7) Samovarteateret.
2) Pikene på Broen: utstillingslokale	8) Prestfjellet: Utsiktspunkt
3) Kimek Skipsverft	9) Spareland handelspark
4) Kommunehuset: Handlingsbaaren	10) Sydpissen av Prestøya
5) Førstevann: åpningsshow	11) Andergrotta
6) Høybuktkmoen lufthavn	12) Ofelas: Transborder café

Utsikt av Kirkeneshalvøya fra flyet, med bevegelsesmønster og steder jeg oppholdte meg over lengre til (stjerner).

Torget og kommunehuset, som var omgjort til bar og debattarena.

Den første dagen

Jeg landet i Kirkenes i 12-tiden torsdag 15. februar. Det var en nydelig flytur med skyfri himmel nesten hele veien, så jeg fikk god sikt over det åpne viddelandskapet. Kirkenes er nesten akkurat like langt nord som Tromsø, men mye lenger øst. Det merker man på den brå svingen flyet tar like etter det har lettet fra Tromsø. Flyet var fullt av turister og unge mennesker, som skulle være frivillige på festivalen. Da jeg kom fram til byen delte jeg taxi med to journalister fra Oslo og Finland.

Det var litt flere mennesker ute i gatene enn sist jeg var her, sannsynligvis på grunn av festivalen. Samtidig var ikke arrangementene nødvendigvis så enkle å få øye på. Man måtte vite litt hvor man skulle gå for å få med seg ting. Det var ikke scener og tribuner rundt omkring i byen, sånn som jeg hadde sett for meg. Det meste skjedde innendørs, i kommunehuset, på biblioteket, på teateret og Terminal B.

Målet for turen var å både være en deltakende observatør på festivalen og samtidig gjøre nødvendige feltundersøkelser til prosjektet. Den "grensesprengende" festivalen ville forhåpentligvis være en arena til å lære mer om Kirkenes nåværende militære situasjon, samtidig som jeg kunne se hvordan byen ble brukt i en slik sammenheng.

Flaggene i sentrum et en av mange symboler på støtten til Ukraina i krigen.

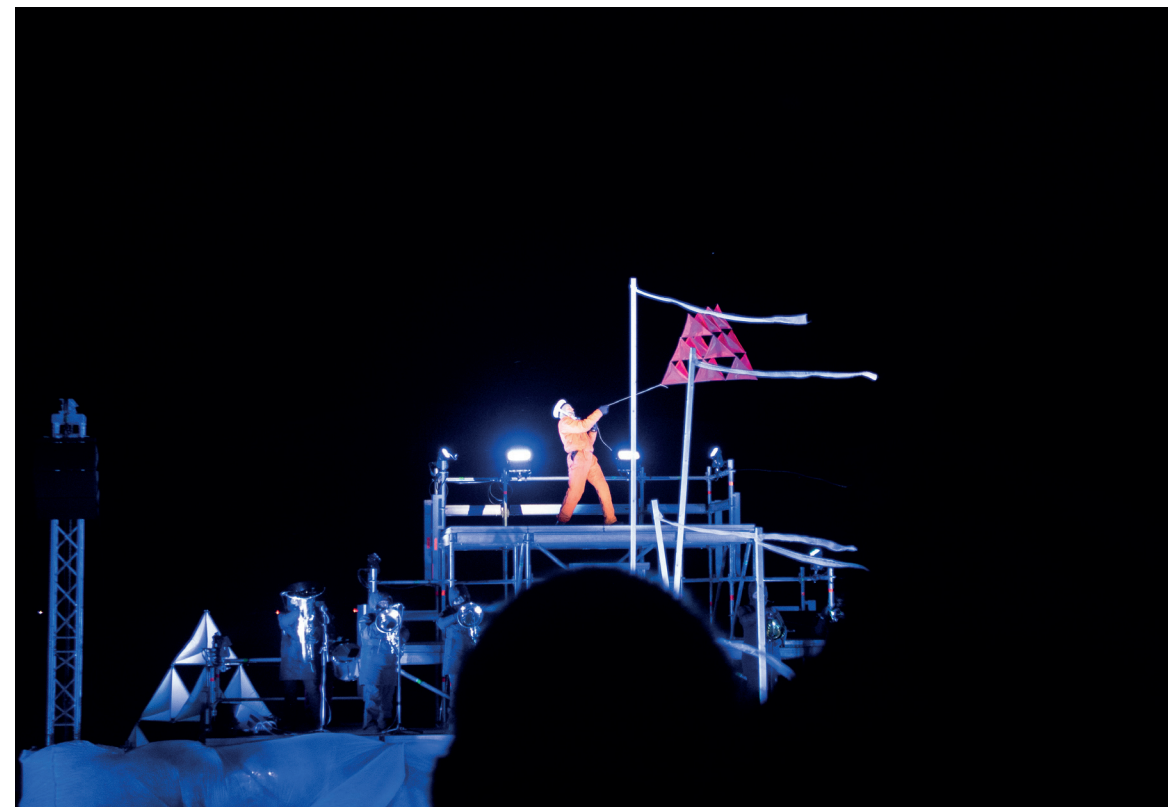
Hva er Barents Spektakel?

I år var den 20. gangen festivalen ble arrangert, denne gangen med navnet «Soft Shields». Festivalen har fra starten av tatt for seg samfunnsrelevante temaer knyttet til den unike beliggenheten som arktisk grenseby. Dette året var hovedfokuset på det militære landskapet, i lys av et naboland i krig, økt geopolitisk spenning og en opprustning av forvaret. Gjennom kunst, musikk, forestillinger, tematiske debatter og foredrag, er målet med festivalen tvinge deltakerne til å reflektere over spørsmål som: «Hvordan kan vi bygge lokalsamfunn, som både er gode steder å bo i dag, samtidig som vi gjør oss trygge i møte med tiden som ligger foran oss?»

Festivalen presenterer kunstnere på tvers av mange land og kulturer, ikke minst en del russiske kunstnere som lever i eksil andre steder i Europa. (Pikene på Broen, 2024).

Festivalarmbåndet.

Bilde fra åpningssermonien. Eget bilde.

Åpningssermonien

Åpningssermonien tok plass på en scene rigget opp på isen på Førstevann - et av fire små vann nord for byen. 15 minusgrader og kald vind stoppet ikke folk fra å møte opp. Det var fullt av barn, voksne, studenter og frivillige fra fjernt og nært. I det fjerne kunne man skimte lys fra biler langs hele E6 inn til byen.

Selve showet varte i omtrent en halvtime, med hornmusikk, moderne dans og flammeshow. Til noen av barnas skuffelse var det ikke fyrverkeri i år, antageligvis av respekt for de som har opplevd krig på nært hold. De som stod for åpningsshowet var den russiske teatergruppa AKHE og Kirkenes hornmusikk. (kilde: Pikene på Broen, 2024).

Foto: Yngve Grønvik

Skiftende lysende skrift på en butikkvegg i sentrum.

I tillegg til de arrangerte arrangementene og utstillingene var det plassert ulike verk rundt omkring i byen, blant annet det til venstre. Porsjektet "I Will" av Siri Hermansen består av ulike påstander og manifestere på hvordan man skal reagere på den nåværende situasjonen.

Oversiktesbilde over byen tatt fra Prestfjellet.

Ved industriområdet like ved sentrum.

Hinkefjæra.

Fiskeindustri-område.

Fryst molo forbi Thon hotell.

Sydspissen av Prestøya.

Fra en vandring langs sjøfronten.

Tegning av foredraget i Handlingsbaren

Debatt: 896 sider norsk sikkerhet

Fredag 16. februar kl. 18-19.30

Den lille utstillingsbaren var full av folk, de må hente noen ekstra stoler. Debatten tok utgangspunkt i fjorårets rapport for beredskap og sikkerhet, kalt «Nå er det alvor», som var ganske dyster lesing. Panelet består av et medlem fra Forsvarskommisjonen, ett fra Totalberedskaps og oberst og sjef for Finnmark landforsvar. De skulle diskutere spørsmål som "Blir disse rapportene lest? Blir rådene fulgt, og hva vil de si for det norske samfunnet? Hva skjer dersom rådene ikke blir fulgt?"

Moderator begynner med å spørre forsamlingen hvem som følger statens råd om å klare seg selv i tre dager, noe de fleste i forsamlingen kan. Videre tar debatten for seg alvoret i situasjonen vi befinner oss

i nå. Sitatet fra moderator understreker hvor nære vi befinner oss et skremmende regime:

“15 minutter fra her er det ikke lov å ytre seg fritt, eller elske den du vil.”

Obserst Jørn Qviller mener Russland ikke er noen umiddelbar militær trussel for Norge, men på lang sikt er de det. Per nå er Norge dårlig rustet for krig, med den gradvise nedbyggingen av Forvaret siden den kalde krigen. Nå skjer det igjen en opprustning, derav opprettelsen av Finnmarklandforsvar etter konflikten i 2014/2015. Det er litt uenighet i panelet angående en ensidig fryktspredning, men alle er enige om at det er viktig å være rustet for en usikker militær og sivil fremtid, og setter Finland som et godt eksempel.

“Det å ha bosetning i nord er kanskje det aller viktigste nå.”

(en av deltakerne på debatten)

En minnemarkering for Aleksej Navalnyj.

Fredag 16. februar

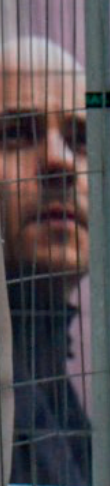
På dag to av festivalen ble det kjent at en av Putins mest kjente kritikere Aleksej Navalnyj hadde blitt drept. Dette skjedde rett før åpningen av fotoutstillingen "Faces of Russian Resistance". Denne utstillingen fikk dermed en ekstra relevans, fordi den viste bilder av russiske statsborgere som har gjort motstand mot Putins regime og antall år de har fått i fengsel for det. Ved Navalnyjs bilde ble det lagt blomster og tent lys, og det ble også laget flere minnemarkeringer rundt i byen, blant annet utenfor det russiske grenralsekreteriatet.

Foto: Yngve Grønvik

Faces of Russian Resistance #

Faces of Russian Resistance #

Dmitrij Ivanov
Student, 21 år
8,5 års fengsel

14. januar 2022 var dagen da Dmitrij ble arrestert og anholdt i forbindelse med demonstrasjoner mot Russlands invasjon av Ukraina. Han ble arrestert fordi han hadde deltatt på et arrangement som organiserte demonstrasjoner på tross av at politiet hadde forbudt dette. Han ble anholdt i St. Petersburg og ble sendt til fengsel i 8,5 år. Han ble senere utvalgt til en utstilling som ble åpnet i Oslo 14. januar 2023.

Faces of Russian Resistance #

Dmitrij Pivovarov
8,5 års fengsel

Utstillingen "Faces of Russian Resistance". Foto: Yngve Grønvik

Forestilling på Samovarteateret: "Vann"

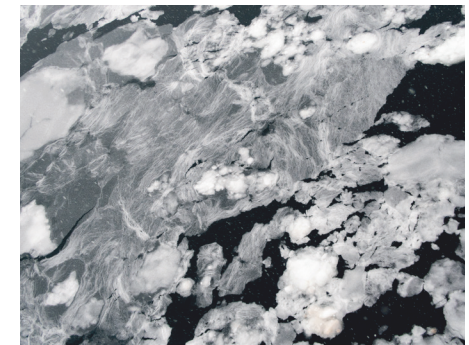
Lørdag 17. februar. kl. 14-16.00

Dette teaterstykket var en arbeidsvisning på Samovarteateret, med Bente Synnøve Andersen som regissør. Særlig utfordringer knyttet til vann, som for eksempel, klimaendringer, tørke og flom og nedbygging av myr, belyses. Hovedinnslagene i forestillingen er forelesninger av en forsker på NIBIO Svanhøvd og myreentusiast Vegard Seljemo. Det var også disse innslagene jeg syntes var mest interessante. Det brukes en rekke virkemidler for å fange publikum og gjøre temaet mer interessant, som film, musikk, dans og apeller.

Foredraget om viktigheten av myr, var nok det som fanget meg mest. Nedbygging av myr er jo et tema som i det siste har blitt satt på dagsordenen etter NRK sitt program "Oppsynsmannen". Myrentusiasten hadde med seg en bolle med Torvmose, som publikum fikk lov til å komme å ta på. I følge han er Finnmark myrfylke nr. 2 (etter Trøndelag), og hadde et eget Torvtilsyn frem til 1985. I dag blir ikke myr sett på som en verdifull eller vakker naturtype av folk flest, men har utrolig mange miljømessige, medisinske, antibakterielle og økologisk viktige egenskaper.

Bilde fra forestillingen.
Foto: Kjell Gunnar Monsen.

Sjøens materialitet

Fredsdepartamentets konsert.
Foto: Torbjørn Monsen

Transborder Café og debatt: Presence & preparedness

Lørdag 17. februar. kl. 18-20.30.

Denne debatten hadde nokså lik tematikk som den forrige, med med et annet panel, som bestod av kunstner Toril Johannesen, journalist og nyhetskorrespondent Sidsel Wold, politiker Synne Høyforslett Bjørbæk, sjef for Finnmark politidistrikt Ellen Katrine Hætta, finsk forsker Ville-Pekka Niskanen og moderator Arne O. Holm.

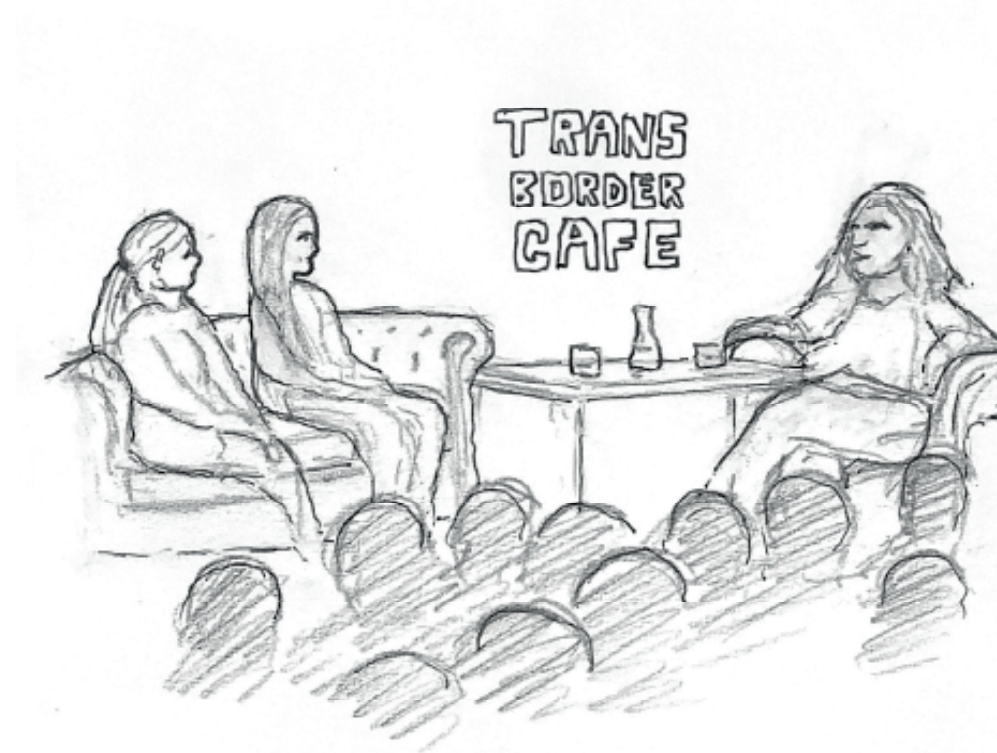
Panelet begynner med å definere begrepet "preparedness" (beredskap). De kommer frem til at det er en forskjell på militært og sivilt beredskap, der det siste er vanskeligere å definere. Det er ingen tvil og at menneskene som bor i nord er motstandsdyktige, men det institusjonelle rammeverket for å bo her er ikke nødvendigvis det. Regionen er preget av engasjerte tilflyttere, som raskt flytter sørover igjen, fordi det ikke finnes nok muligheter for jobb og utdanning her.

Sidsel Wold drar linjer til Israel/Gaza krigen, og mener at det er viktig å kunne snakke om vanskelige ting uten å stigmatisere "de slemme". Hun uttrykte selv en begeistring for russisk språk. De andre sa seg enige.

Underholdningen før og etter debatten bestod av bandet Fredsdepartamentet, som fokuserer tekstene sine på temaer om fred og ikke-vold.

"Politicians talk about the importance of people living in the high north, but take no real action".

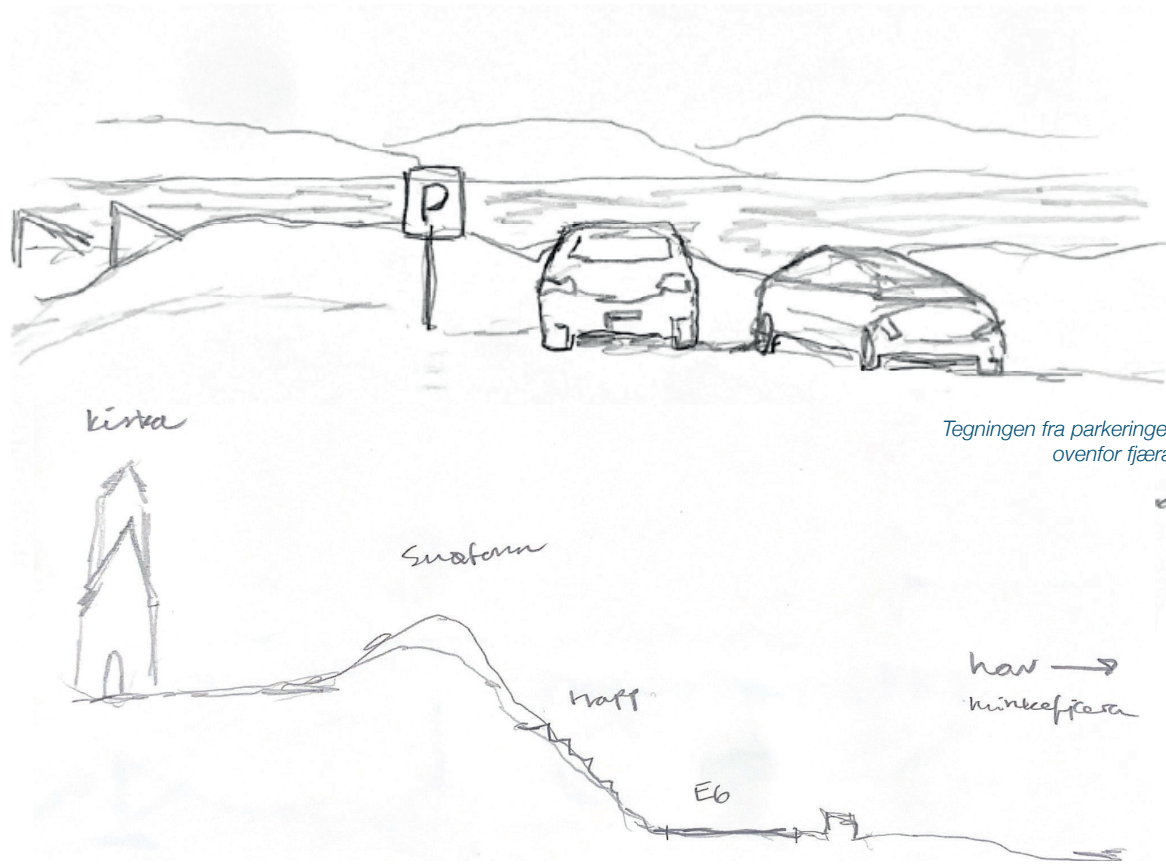
(en av deltakerne på debatten)

Tegning av debatten

Transborder café
Publikum på plass i caféen før debatten starter.

Tegningen fra parkeringen ovenfor fjæra.

Snitt fra Kirka ned til fjæra.

Skissing i Hinkefjæra

Søndag 18. februar

Hinkefjæra var ett av områdene som ble nevnt på møtet med kommunen, som jeg ønsket å se nærmere på. Hinkefjæra er ca. 180 meter lang og strekker seg fra sentrumskaia til Thon hotell, og er regulert til fremtidig havnepromenade og fortetting. Det er ett av de få stedene på halvøya med en generell tilgang til havet.

Søndag 18. februar kl. 14.00

Utsikt fra Prestfjellet over industriområdet i overgangen fra sentrum til Prestøya.

Konsert i Andersgrotta

Søndag kveld ble det arrangert konsert i den gamle tilfluktsgrotta fra 2. verdenskrig med den Tromsø-baserte artisten Viktor Bomstad. Det var interessant at festivalen ga ubrukte konstruksjoner ny bruk, i likhet med Kimek-hallen.

Beredskap

...“å være forberedt på å møte uventede kritiske situasjoner.” (SNL, 2020). Hørt under alle debatter, knyttet til å være forberedt på en eskalerende konflikt med Russland.

Kystvakt

Opprettet i 1977, og er en del av sjøforsvaret. Oppgaver som suverenitetshevdelse, ressursforvaltning, søk og redning. (Wikipedia, 2024). Lest om og hørt under foredrag.

Nordomårdene

I følge regjeringen er det “Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde”, og innefatter de fleste landene i nord. (regjeringen). Sett på kunstutstilling med en kritisk vinkling.

Resilience (motstandsdyktighet)

Evenen til å tilpasse seg vanskelige eller utfordrende situasjoner. (American Psychological Association). Hørt under alle debatter.

Rustningsspiral

Norge ruster opp forsvaret pga en overhengende fare for krig. Det fører til at motparten blir nødt til å svare på opprustningen. Hørt under samtalen med kommunen og under debatt.

Paradoks

Knyttet til den økende viktigheten av at folk er bosatt i nord og ved grensa, men samtidig dårlige levevilkår og lite muligheter. Hørt under debatt.

Lavspenning

???

Desentralisering

Hørt i møte med kommunen, i forbindelse med byens utforming. “Å spre (virksomhet) til flere steder”. (SNL).

Suverenitetshevdelse

Tiltak som staten gjør for opprettholde kontroll over grenser og territorium, utført av Forsvaret i praksis (SNL, 2021). Hørt under debatt, Knyttet til viktigheten av å ha bosetning i nord.

Hva sitter jeg igjen med etter turen?

På bakgrunn av alle inntrykk, samtaler og opplevelser i løpet av turen til Kirkenes er jeg enda mer sikker på at dette er et viktig sted å gjøre et prosjekt. Fra å tenke at det er en liten by i hjørnet av Norge, skjønner jeg nå at det er et utrolig viktig geopolitisk og militært sted fremover.

Kirkenes opplever vekst i turistnæringen, samt litt tilflytting av unge entrepenører med store planer for byen. Samtidig er det viktigere enn noen gang med med folk som er villige til å etablere seg og bli værende i regionen. Det er ikke bare av lokale interesser at det er et behov for at folk bor her, men også av nasjonale interesser, for å markere at dette er et norsk territorie.

Etter å ha vært i Kirkenes to ganger, er jeg fortsatt ikke helt sikker på hva Kirkenes identitet er. En gruveby uten aktiv gruveindustri? En grenseby med stengte grenser? En kystby, som er lite koblet på havet?

Kongekrabba er jo ganske synlig i bybildet, med en kongekrabbestatue i sentrum, en kongekrabbelekeplass på torget og kongekrabbesafari i Barentshavet. Men denne identiteten er ganske smal og kanskje mest rettet mot turisme? Kirkenes som “kunnskapsby” er en identitet kommunen forsøker å formidle, men gjør de noen aktive grep for å tilrettelegge for dette?

Det er lett å bli pessimistisk av de dystre fremtidsutsiktene for Kirkenes, med nedlegging av næringsliv, fraflytting, militær opprustning og en overhengende fare for krig fra nabolandet. Kanskje disse utfordringene kan brukes som en drivkraft? Jeg lurer på hvordan man kan skape en by som vil være attraktiv å være bosatt i, selv i en usikker fremtid. Og hvilke krysningpunkter det finnes mellom beredskap og landskap.

REFERANSER

American Psychological Association. Resilience. <https://www.apa.org/topics/resilience>

Knudsen, O. F. (2021). Suverenitetshevdelse. *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/suverenitetshevdelse>

Pikene på Broen. (2024). Velkommen til Barents Spektakel!. *Barents Spektakel 2024*, s. 2. https://issuu.com/pikenepaabroen/docs/bs_2024_newspaper

Regjeringen. Nordområdene. <https://www.regjeringen.no/no/tema/nordomradene/id1154/>

Rake, E. L. (2020). Beredskap. *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/beredskap>

Vabo, S. E. (2021). Desentralisering. *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/desentralisering>

Vabo, S. E. (2021). Desentralisering. *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/desentralisering>

Wikipedia. (2024). Kystvakten. <https://no.wikipedia.org/wiki/Kystvakten>

Utsikt ut mot fjorden som leder til
Barentshavet.

